

A TIZENKÉT FEKETE VARJÚ

Éjjel-nappal sí-rí
Szegény özvegyasszony,
Kertbe sem azért megy,
Hogy rózsát szakasszon.

De hogy teleszórja
Könnye záporával,
Bokros búbánattal,
A rózsát is gyással.

„Mit sírsz, mit rísz mindég,
Édes tubus anyám?
– Kérdezi kis lánya –
Mebántottak talán?”

„Hogyne sírnék, rínék,
Édes tubus lányom!
Tizenkét bátyádat
Többé soh'se látom!

Itthagytak, elmentek
Messze, messze földre,
Túl a tengeren is
Nagy vadonerdőbe.

S nem hagytak egyebet
Síró fájdalomnál –
Még te, gyöngyöm, akkor
Karonülő voltál.

Varázs fogta őket,
Varázs alatt vannak,
Hírét se hallom már
Tizenkét fiamnak.

Elszálltak hazúlról
Zúgó esti szélben,
Tizenkét fekete
Varjúnak képében!”

Hull a könnye, omlik
A szegény anyának
S holmiját kirakja
Tizenkét fiának.

Tulipántos ládát
Százszor is kinyitja:
„Legkisebbiké volt
Ez a rámás csizma!

Vörös bársonysüveg...
Ezt meg ő viselte!
Szép árvalányhajból
Bokréta mellette.

Fehér pitykés lajbi...
Nyakravaló, rojtos...
Selyemfürtös guba...
Általvető, bojtos...

Ti vagytok szívemnek
Öröme, bánatja!”
S keblére öleli,
Sorra csókolgatja.

„Ne sírj, ne ríj, anyám!
Jó az Isten, jót ad;
Áldj meg engem, édes,
Aztán Isten hozzád!

Nincsen nekem itthon
Addig maradásom,
Tizenkét bátyámat,
Míg föl nem találok!”

„Ibolyavirágom,
Ugyan hova mennél?
Maradj, te, virúlj
Szerető szívemnél!”

Fúvó szél megfúna
Záporosó verne,
Maradj itthon, te kis
Turbékoló gerle!

Tüske megszurdalná
Harmatgyöngye lábát –
Ha te is elvesznél,
Meghalnék utánad!”

„Ne marasztalj tovább,
Ne tartóztass, anyám!
Ki felettünk lakik,
Gondot visel az rám!

Elmegyek érettük
A világ végére,
Az Óperenciás
Tenger fenekére.”

Elindul a kislány,
Első harangszóra,
Homlokán ott ragyog
Édesanyja csókja.

Hegyeken, völgyeken
Reménykedve ballag,
Az a csók vezérli,
Az a fényes csillag.

Mutatja az ösvényt
Szép szelíd világa,
Félelem nélkül megy
A vak éjszakába.

Harmatgyöngye lábát
Szúró tüske vérzi:
Csak anyjára gondol
S fájdalmát nem érzi.

Fúvó szél megfúja
Megveri a zápor:
Bátyjaira gondol
S több erőt kap százszor.

Párnája kemény kő,
Rög a derekaja:
Egy édes gondolat
Lágyan elringatja.

Tizenkét bátyjáról
Álmodik, a kedves;
Mint egy messze fénylő
Kastély fölött repdes.

Mosolyogva ébred
Kelő napsugárral
És folytatja útját
Hegyen-völgyön által.

Tikkasztó melegség
Égeti, kínozza,
Egyre jobban-jobban
Gyötri éhe, szomja.

Lankadatlan hittel
Vándorol előre,
Alkonyatkor elér
Egy vadonerdőbe.

Se eget nem látott,
Se földet nem látott,
Csak egy kis kunyhóban
Rezgő mécsvilágot.

Csöndesen kocogtat
S benyit a kunyhóba,
Zörgő rokka mellett
Ül egy vén anyóka.

„Jó estét, jó estét,
Édes öreg anyám!
Boldogság lakozzék
Ezen a kis tanyán!”

„Fogadj Isten, lányom!
Baj lett volna, szentem,
Ha öreg anyádnak
Nem szólítasz engem.

Látom, derék lány vagy,
No de beszéld el már:
Hol jársz te itt erre,
Hol a madár se jár?”

„Keresve keresem
Tizenkét bátyámat,
Mert nélkülök még az
Öröm is búbánat.

Elszálltak otthonról
Zúgó esti szélben,
Tizenkét fekete
Varjúnak képében.

Nem tud-e valamit,
Édes öreg anyám?
Nem hallott-e róluk
Ezen a kis tanyán?”

„Mi tűrés-tagadás,
Megmondanám, lányom,
Biz én nem hallottam
Semmit a világon.

De kis domb tövében,
Kerek erdő szélén,
Völgyön fel, hegyen le,
Ott lakik a néném.

Tudakozd meg őt majd,
Vándorló virágom!
Ha csak ő nem tudja,
Senki a világon.

Hanem előbb, nesze,
Három aranydió,
Fürge mókus hozta,
Gyöngyerdőben lakó.

Csillapítsd éhedet,
Csillapítsd szomjadat,
S feküdj az ágyamra,
Pihend ki magadat!”

Lefekszik az ágyra,
Csillapúlván éhe,
Imádkozik szépen
Kezét összetéve.

Mint szellő a bimbót
Lengeti az ágon,
Rengeti, ringatja
Őt is egy szép álom.

Tizenkét bátyjáról
Álmodik szegényke:
Távoli kastélyból
Indulnak feléje.

Fölébreszti reggel
A kelő nap csókja
S útjára ereszti
Az öreg anyóka.

Mendegél, vándorol
Hegyen-völgyön által,
Dalol is, dalol is
A dalos madárral.

S mikor fűre-fára
Leborul az árnyék:
Ott feketélik a
Kerekerdős tájék.

Kocogtat, benyit a
Második kunyhóba:
Ócska könyvből olvas
Ott egy vén anyóka.

„Jó estét, jó estét,
Édes öreg anyám!
Boldogság lakozzék
Ezen a kis tanyán!

Nagy vadonerdőből
Tiszteli testvére,
Engemet ő küldött
Ide ma estvére.”

„Fogadj Isten, lányom!
Baj lett volna, szentem,
Ha öreg anyádnak
Nem szólítasz engem.

Látom derék lány vagy,
No de beszéld el már:
Hol jársz te itt erre,
Hol a madár se jár?”

„Keresve keresem
Tizenkét bátyámat,
Mert nélkülok még az
Öröm is búbánat.

Elszálltak otthonról
Zúgó esti szélben,
Tizenkét fekete
Varjúnak képében.

Nem tud-e valamit,
Édes öreg anyám?
Nem hallott-e róluk
Ezen a kis tanyán?”

„Mi tűrés-tagadás,
Megmondanám, lányom!
Biz én nem hallottam
Semmit a világon.

De kis domb tövében,
Kerek erdő szélén,
Völgyön fel, hegyen le,
Ott lakik a néném.

Tudakozd meg őt majd,
Vándorló virágom!
Ha csak ő nem tudja,
Senki a világon.

Hanem előbb, nesze,
Három aranyalma,
Kiskerti, nagykerti
Királyfiú adta.

Csillapítsd éhedet,
Csillapítsd szomjadat –
Feküdj az ágyamra,
Pihend ki magadat!”

Csillapítva éhét
Könyörög az ágyon.
S rengeti, ringatja
A jótevő álom.

Tizenkét bátyjáról
Álmodik szegényke:
Közelebb-közelebb
Szállanak feléje.

Fölébreszti reggel
A kelő nap csókja
S útjára ereszti
Az öreg anyóka.

Mendegél, vándorol
Sietve előre,
Völgyön fel, hegyen le,
A kerek erdőbe.

Kocogtat, benyit a
Harmadik kunyhóba:
Kuckóban szunyókál
Egy öreg anyóka.

„Jó estét, jó estét,
Édes öreg anyám!
Boldogság lakozzék
Ezen a kis tanyán!

Kerek erdő mellől
Tiszteli testvére,
Engemet ő küldött
Ide ma estvére.”

„Fogadj Isten, lányom!
Baj lett volna, szentem,
Ha öreg anyádnak
Nem szólítasz engem.

Látom, derék lány vagy,
No de beszéld el már:
Hol jársz te itt erre,
Hol a madár se jár?”

„Keresve keresem
Tizenkét bátyámat,
Mert nélkülök még az
Öröm is búbánat.

Elszálltak otthonról
Zúgó esti szélben,
Tizenkét fekete
Varjúnak képében.

Nem tud-e valamit,
Édes öreg anyám?
Nem hallott-e róluk
Ezen a kis tanyán?”

„Hallottam, hallottam,
Vándorló virágom,
Tizenkét bátyádat
Én mindennap látom.

Nagy, nagy suhogással
Kunyhóm fölött szállnak,
Feketén húzódva
Messze kéklő tájnak.

De te oda, lelkem,
Soha el nem jutnál,
Mert hosszabb az az út
A leghosszabb útnál.

Térdig is elkopnék
Hófehér kis lábad,
Gyöngye vagy te arra,
Magad is beláthadd.

Fészkük odafönn van
Nagy, magas kőszálon,
A fellegek közé
Nem mehetsz, csak szárnyon.”

Nekibúsul a lány,
Hogy miért nincs szárnya,
Tizenkét bátyjához
Mindjárt el is szállna.

Hulló könnye gördül
Liliomorcáján,
Szól a vén anyóka
Igen megsajnálván:

„No, ne hagyjon el hát,
Lányom a reménység!
Hisz ezen a bajon
Segíthetek én még!

Itt van ez a csésze,
Iratos kenőccsel,
Takard be, tubicám,
Tarka keszkenőddel.

S úgy lefekvés előtt
Kend meg vele vállad:
Virradóra nő majd
Két nyílsebes szárnyad.

Oda szállhatsz vele,
Ahova csak vágyol,
Tizenkét bátyádhoz,
Akármilyen távol.

Hanem előbb, nesze,
Három aranykörte,
Tündérlátta is van
Kis leányom, közte.

Csillapítsd éhedet,
Csillapítsd szomjadat,
S feküdj az ágyamra,
Pihend ki magadat.”

Csillapítván éhét,
Lefekszik az ágyra,
Imádkozik szépen,
Hogy nőjjön ki a szárnya.

Iratos kenőccsel
Bekeni a vállát,
A boldog reménység
Megszépíti álmát.

Tizenkét bátyjáról
Álmodik szegényke:
Ő feljük repül,
Azok meg feléje.

Fölébreszti reggel
A kelő nap csókja
S útjára ereszti
Az öreg anyóka.

S hogy merre repüljön,
Megmutatta aztán,
Mert kinőtt a szárnya
Mondanom se kell tán.

Csak repül, csak repül,
Sebesen előre,
Hegyen át, völgyön át
A sík levegőbe.

Az Óperenciás
Tengeren is túl, túl
Az üveghegyeken,
Zengő erdőn is túl.

Ezer mértföld van már,
Sok ezer utána,
Egyszer csak megdobban
A kis szíve tája.

Egy nagy csomó varjú
Feléje közeleg,
Feketén húzódik
A suhogó sereg.

Megolvassa őket,
Számolja: egy... kettő...
Ki van egytől egyig:
Épen tizenkettő.

„Tizenkét bátyám ez!”
Gondolja magában,
De nem szól hozzájuk,
Csak repül vidáman.

Mennél közelebb jut
A magas kőszálhoz,
Annál jobban repül,
Éjt-napot föláldoz.

S hetednapra eljut
Kőszál tetejére,
Egy virágos kertnek
Kellős közepébe.

Virágos kert ölen
Szép márványpalota,
Arany a födele,
Gyémánt az ablaka.

Ragyogó tünemény,
Kápráztató dolog,
Halk zeneszó mellett
Kacsalábon forog.

„Csakhogy itthon vagyok!”
Felsőhajt imígyen.
S az aranykilincset
Mefogja szelíden.

Benyit a pitvarba,
Onnan a konyhába,
Jobbra-balra nyíló
Tizenkét szobába.

S izibe kisöpri
Sorra a szobákat,
Megveti puhára
A tizenkét ágyat.

Fát szed és tüzet rak,
Kötőt köt elébe:
S főzi az ebédet
Tizenkét személyre.

Mikor ez is kész van,
A terítéshez lát;
Tesz a tányér mellé
Kést, kanalat, villát.

Kiméri az ételt,
Mindenik egyforma,
Eszik egy keveset
Mindenikből sorra.

S mivel a nagy úttól
Igen-igen bágyadt:
Sorra próbálgatja
A tizenkét ágyat.

Végre lepihen a
Tizenkettedikbe...
S alszik, mint a galamb,
Édesen pihegve.

Tizenkét bátyjáról
Álmodik az ágyban:
Bokrétát kötöznek
Őneki mindnyájan.

S míg alszik, álmodik
A pihegő galamb:
Megszólal a várban
Egy kis ezüstharang.

Csalogató szavú,
Hívogató hangú –
S hazaszáll suhogva
A tizenkét varjú.

Magától kinyílik
Elóttük az ajtó,
Elhallgat a várban
A hívó harangszó.

Mennek a pitvarba,
Onnan a konyhába:
Olyan tiszta minden,
Mint víz a pohárba’.

Tűzhelyen a parázs
Hamuban hunyorog,
A tizenkét varjú
Nem tudja: mi dolog?

Az edények szépen
Mind el vannak mosva,
Akár csak a kristály,
Tündökölnék sorra.

„Ki volt itt? Ki lehet
A mestere ennek?”
Hamarán, szaporán
A szobákba mennek.

Minden ágy megvetve,
Letörölve a por;
Mintha csak ma vennék,
Olyan sok a bútor.

Fejcsóválva néznek
El az ebédlőbe:
Terítve az asztal
Ép tizenkettőre.

Kimérve az étel,
Mindenik egyforma,
Hiányzik egy kevés
Mindenikből sorra.

„Ki volt itt? Ki járt itt?
– Egyre tanakodnak –
Végire kell járni
Ennek a dolognak!”

Kutatják mindenütt,
Keresik mindnyájan,
Végre meglelik az
Utolsó szobában.

Legkisebb bátyjának
Ott fekszik az ágyán,
Édesen mosolyog,
Mosolya: szivárvány.

Ágyát körülállva
Mindjárt fölismerték
Kis tubus húgokat,
A kedves teremtést.

Felköltsék? Ne költsék?
Tanakszik mindenki.
Egyikük azt mondja:
Meg talál ijedni.

„Költsük föl, de csókkal!
– A legkisebb rászól –
Legalább hírt hallunk
Édes jó anyánkról.”

Mikor a legkisebb
Az anyjáról beszélt,
Kinyitja a kis lány
Kék ibolyaszemét.

Boldog örömükben
Sírnak és nevetnek,
Szép arany bokrétát
Adnak a kedvesnek.

Egyik aranygyűrűt
Húz föl az ujjára,
Másik gyöngycipellőt
Liliomlábára.

Bíborba, bársonyba
Öltöztetik szépen,
Ül, mint egy királyné,
Aranyos karszékben.

Majd az aranykertbe
Lemennek sétálni:
Hajlongnak előtte
Bokrai, virági.

Tó hátán a hattyú
Fejét bólingatja,
Víz tetején ugrál
Csillogó halacska.

Aranyos madarak
Csacsognak az ágon,
Nem lehet már szebb hely
Az egész világon.

Azután előáll
Egy rubintos hintó,
Ezrivel csüng róla
Feslő rózsabimbó.

Virág a födele,
Selyem a párnája,
Kis tubus hűgokat
Felültetik rája.

S mind befogja magát
A tizenkét varjú,
Zöld pázsiton húzzák,
Merre a szél nem fú.

A rubintos hintó
Soha meg nem zökken,
Lágyan ringatózik
S mint álom, röppen.

Tizenkét varjúnak
Csörög a csörgője,
Viszik a vendéget
Az arany mezőre.

Így telik az idő
Ebben a nagy módban!
Még nem is mondhatta:
Miben jár valóban?

Percre perc: mulatság,
Újabb gyönyörűség,
De meg is érdemli
A testvéri hűség.

„Kedves kis hűgocskánk!
Köszöntve köszöntünk!
– Szól az egyik bátyja –
Maradj itt közöttünk!

Mindaz, amit láttál,
Lásd, a mienk itten,
De hiábavaló,
Mert örömünk nincsen.

Tizenkét bátyádnál,
Maradj itt minálunk!
Légy a mi örömünk,
A mi boldogságunk!

Minden gondolatját
Ellessük szívednek,
Sehol a világon
Jobban nem szeretnek.

Neked virul itt a
Legkisebb virág is,
Csókba fűrésztjük még
A lábad nyomát is.”

„Köszönöm – felel rá –
Jóságokat hozzám,
De én itt, higgyétek,
Soha meg nem szoknám.

Tündérszép itt minden,
Szeretem, nem mondom;
Hanem azért nekem
Mégis csak jobb otthon.

Minek ez a sok szép,
Ha nincsen anyátok,
Kinek az ölébe
Fejete hajtsátok?

Látnátok csak, óh jaj!
Édes jó anyánkat:
Mivé tette szegényt
Az örökös bánat!

Egyebet se csinál:
Fiait siratja.
Megesett a szívem,
A lelkem is rajta.

Mondtam neki: megyek,
Mert nincs maradásom,
Tizenkét bátyámat
Míg föl nem találom.

Sok ezer mértföldet
Ide azért tettem,
Hogy jöjjetek haza
Mind a tizenketten!”

Búnak adja fejét
A tizenkét bátya,
Könnyezve hajolnak
Testvérük vállára.

A legkisebb varjú
Zokogva kiáltoz:
„Menjünk haza, menjünk
Az édes anyánkhoz!”

Átveszi most a szót
A legöregebbik,
Szavait a falak
Búsan visszazengik:

„Áldjon meg az Isten,
Szerető húgocskánk!
Áldjon meg ezerszer,
Hogy eljöttél hozzánk!

De te csak menj haza,
Hej, mi nem mehetünk,
Mert ide van kötve
Szomorú életünk.

Varázs alatt vagyunk
Varázs fogott minket,
Csöndes házikónkba
Nem mehetünk innet.

Tiszteljük, csókoljuk
Édes jó anyánkat,
Kinek nélkülünk az
Öröm is búbánat.

Mondd, ha azt akarja,
Hogy mi hazamenjünk,
Vére hullásával
Váltsa meg a lelkünk!

Nem válthatja meg, csak
Vére hullásával,
Anyai szívének
Szent áldozatával.

Egyik hüvelykujját
Hasítsa föl értünk,
Húzza tűbe vérét –
Mondd meg neki, kérünk.

Tizenkét pár inget
Varrjon a számunkra,
Senkihez se szóljon,
Míg tart ez a munka.

Száján a legárvább
Szót ki ne eressze,
Mert dugába dőlne
Az egész egyszerre.

De ha megvarrja a
Tizenkét pár inget:
Emberi képünkben
Ölelhet úgy minket.”

Hallgatott a kis lány,
Mind jól megjegyezte
S az Istenhez buzgón
Imádkozik este.

Iratos kenőccsel
Bekeni a vállát,
Ringató reménység
Megszépíti álmát.

Tizenkét bátyjáról
Álmodik szegényke:
Ahogy visszaszállnak
Anyjuk kebelére.

Reggelre újólag
Kinőtt a két szárnya,
Búcsúzik, elindul
Nyájas falujába.

Három vén anyókat
Az útjába ejti:
Jóságukat hozzá
Soha nem felejtí.

Csak repül, csak repül
Sebesen előre,
Hegyen át, völgyön át
A sík levegőbe.

A tizenkét varjú
Körbe fogja, zárja:
Sok ezer mértföldet
Hagynak együtt hátra.

Kis tubus hűgokat
Egész elkísérik
Harmadik kunyhóig
Vaderdő széléig.

Onnan aztán vissza
Kószáli tetőnek,
Hetedhét országon
Suhogva repülnek.

Édes anyját a lány
Zokogva találja,
Mint a szomorúfűz
Hajol a ládára.

S holmiját kirakja
Tizenkét fiának,
Se szeri, se száma
Ráhulló csókjának.

Sóhajtozva gondol
Bujdosó lányára,
Mit csinál? hová lett?
Tán sohase látja?

„Jó napot, jó napot,
Édes szülőanyám!”
Jaj, csakhogymegjöttél,
Aranyos tubicám!

Hát föltaláltad-e
Tizenkét bátyádat?
Mert nélkülök még az
Öröm is búbánat.”

Hogy volt, mint volt, a lány
Elbeszéli sorba,
Vigyáz, hogy ne essék
A szavában csorba.

Elmondja a sorsát
Tizenkét bátyjának;
S anyjuktól váltságul
Hogy miket kívánnak.

Szót se szól az asszony,
Ládáját kinyitja:
Veszi a vég vásznat,
Rendre szabja, nyírja.

Egyik hüvelykujját
Fölhasítja késsel,
Túbe húzza vérét
S varr egész nap, éjjel.

Kérdik a szomszédok:
„Mit varr, komámasszony?”
Szót se szól, csodálják:
„Mi lelhetette vajon?”

Sok hosszú időn át
Még nem is köhintett:
Meg is varrta jól a
Tizenkét pár inget.

Anyai szívének
Lángoló szerelme
Piros vérvirággal
Még ki is hímezte.

S mikor az utolsó
Öltést megcsinálta:
A tizenkét varjú
Leszállt udvarára.

Megrázkódtak egybe
S lettek gyöngylegények –
Hogyha meg nem haltak,
Még máig is élnek.